

Rakouská škola

Je vyhraněná proti neoklasické škole, proto ne neoklasická škola.

■ Škola subjektivní hodnoty („Rakouská“ teorie hodnoty)

Na základě existence se zaměřili hlavně na teorii hodnoty. Kládli na ní takový důraz, že byli nazýváni „škola subjektivní hodnoty“. Rakouská škola odmítá důsledně vliv nákladové teorie v hodnotové teorii. Jejich teorie je důsledně postaveny na bázi teorii mezního užitku, je důsledně subjektivní ekonomii.

■ Rakouská škola jako alternativa k lausanské a cambridgeské škole

Zakladatelem školy je **Carl Menger: Základy národohospodářské nauky (1871)**. O další etablování školy se zasloužili lidé po Carlu Mengerovi: Eugen von Böhm-Bawerk a Friedrich Wieser.

Původně nebyla příliš úspěšná v konkurenci lausanské a cambridgeské školy. V 30. letech, díky **Friedrichu Augustovi von Hayekovi**, se zdálo, že by mohla úspěšně konkurovat cambridgeské škole. Bohužel byla znova převálcována keynesovskou revolucí.

■ Neorakouská škola

V 30. letech její hlavní představitelé emigrují z důvodu hrozby nacismu do USA, kde rakouská škola našla další pokračovatele.

Během 100 let existence je podoba rakouské ekonomie hodně vzdálená od původní ekonomie rakouské školy, proto se často označuje jako **Neorakouská škola**. Dnešní podobu ji vtiskli ekonomové: **Ludwig von Mises a Friedrich A. von Hayek**.

Zajímavou skupinou jsou „**odchovanci**“ rakouské školy: **Joseph A. Schumpeter, Johan von Neumann. Ekonomové**, ke kterým se rakouská škola nehlásí, protože myšlenkově do rakouské školy nezapadli.

■ důsledný a jednoznačný liberalismus

Příznačným rysem rakouské školy, který ji odlišuje od jiných směrů a škol je důsledný a jednoznačný liberalismus. Typický rys pro mladší ekonomy Rakouské školy.

Von Mises a Von Hayek se proslavili svou nekompromisní obhajobou:

- liberalismu
- soukromého vlastnictví
- nedotknutelností občanských svobod
- a principiální odmítnutí všech forem etatismu.

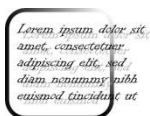
■ metodologický individualismus

Metodologický individualismus odmítá studium velkých ekonomických celků (národních ekonomik, institucí). **Kolektivní entity** (společnost, společenské třídy) považují za pouhé abstrakce. Pouze jednatel má vlastní rozum, cíle a způsobilost jednat.

Ekonomický jevům lze rozumět, když je pochopíme jako výsledky chování jednotlivců, když pochopíme principy chování jednotlivců. Rakouská škola má averzi k používání makroekonomických agregátů. **Opak holistického přístupu.**

■ metodologický subjektivismus

Opak pozitivismu ve vědě. Kritika aplikace metod přírodních věd ve společenských vědách. **Kritika „scientismu“**, sklonu napodobovat metody přírodních věd. Odmítají Ekonomické jevy nepovažuje za výsledek objektivních zákonů, ale za výsledek ryze spontánní aktivity mnoha samostatně jednajících jedinců. Ekonomické zákony nejsou determinovány objektivními zákony, nýbrž subjektivními preferencemi jednotlivců. Z nich vycházejí subjektivní rozhodnutí a jednání. **Odmítají matematizaci ekonomie.** Matematika neumožňovala pochopení podstaty ekonomický jevů.

TEXT

„Rakušané se domnívají, že intenzivní používání kvantitativních metod (matematiky, statistiky, ekonometrie) je samoúčelné, vede jen k zamlžení podstat ekonomický jevů a brání k jejich pochopení. Proto také, na rozdíl od ostatních škol, nepoužívali spojitě funkce grafické demonstrace a svůj výklad demonstrovali jen tabulkami „nespojitéch“ číselných hodnot.“

Na neoklasické ekonomii rakouské školy vadí její soustředění na tržní rovnováhu a proto nedostatečná analýza tržního procesu. Reálné tržní prostředí je dynamické, trhy jsou v procesu permanentního přizpůsobování měnícím se podmínkám.

Carl Menger (1840-1921)

- vídeňský univerzitní profesor.
- vystudoval práva na univerzitách ve Vídni a Praze
- 1879 se stal profesorem na katedře ekonomické teorie (na univerzitách v Rakousku a

Německu vždy dvě katedry – katedra ekonomické teorie a hospodářské politiky, naproti tomu **v Anglii** pouze katedra politické ekonomie).

Vídeň v té době nebyla žádným ekonomickým centrem, studenti – právníci nebo budoucí státní úředníci, neměli o studium ekonomie příliš velký zájem. Mengerovi se podařilo vytvořit z Vídně nové centrum ekonomie. Centrem ekonomie v jeho době byla Anglie (Jevons, Marshall, doznívající vliv Millovy klasické ekonomie)

Základy národohospodářské nauky (1871) Menger je napsal stylem nematematickým, přesto je to dílo celistvé. A umožnilo svou komplexností ostatním ekonomům Rakouské školy na něm vybudovat stavbu rakouské ekonomie.

■ Homo oeconomicus (Ekonomizující člověk)

Mengerovo subjektivistické pojetí ekonomie je v kontrastu ke klasické představě. Politická ekonomie je **vědou o bohatství a jeho rozdělování**. Mengerovo pojetí je pojetí ekonomie jako **vědy o lidském jednání**. O ekonomickém jednání člověka, který chce uspokojovat své potřeby a hledá si k tomu své vlastní nejlepší cesty. Žije ve světě nejistoty a ne úplné znalosti, proto jeho jednání není bez omylů. Avšak učí se ze svých chyb a napravuje je.

■ „Rakouská“ teorie hodnoty

Proti sobě stojí dvě teorie: objektivní (nákladová) a subjektivní (užitečnostní) teorie. Podle Mengera hodnota má subjektivní význam.

Významnou inovací a specifickým je Mengerovo rozdělení statků:

- a) statky prvního řádu – uspokojují lidské potřeby přímo
- b) a statky vyšších řádů – uspokojují lidské potřeby nepřímo, tím že slouží k výrobě statků prvního řádu.

Hodnota statku je dána:

- a) závažností – subjektivní prvek v určení hodnoty
- b) stupněm nasycení potřeby – subjektivní prvek v určení hodnoty
- c) množství statku – objektivní prvek

■ Mengerova teorie směny

Směna je možná (oboustranně výhodná), pokud hodnotí-li prodávající svůj statek níže (dolní hranice ceny) než jej kupující (horní hranice ceny). V těchto hranicích se nakonec cena vytvoří. Jako výsledek vzájemného smlouvání. Cena se nemůže těmito hranicím rovnat, jinak by byla pro jednoho z aktérů směna neekonomická a neuskutečnila by se.

Ludwig von Mises (1881-1973)

- vystudoval práva ve Vídni
- soukromým docentem a mimořádným profesorem na vídeňské univerzitě

Jeho sen stát se řádným univerzitním profesorem nesplnilo ani rodné Rakousko, ani v USA.

- v 1934 emigroval z důvodu nástupu fašistické ideologie Rakousku. Žil nejdříve v Ženevě, později v USA. V Americe se potýkal se značnými existenčními problémy

Představitel krajní formy liberalismu a individualismu.

Příčinu veškerých hospodářských problémů viděl jedině v zásazích státu do ekonomiky. **Nejrozhodnějším kritikem a odpůrcem etatismu** (vměšování státu).

Lorem ipsum dolor sit
amet, consectetur
adipiscing elit, sed
diam nonummy nibh
euismod, tincidunt ut

TEXT

„Tradiční heslo *laissez faire* mu neříkalo „nechte působit bezduché mechanické síly“, nýbrž „nechte jednat člověka“ – ať si sám zvolí, jak se chce zapojit do dělby práce a co a s kým chce směřovat. Etatismus byl pro Von Mises patologickou zvráceností, která znamená: „nechte vládu, ať zvolí, co je pro člověka dobré, a dovolte jí, ať mu toto dobro vnutí i třeba násilím, bude-li to třeba.“

Friedrich A. von Hayek (1899-1992)

- studoval práva na vídeňské univerzitě, kde se seznámil s ekonomickým učením Carla Mengera. Značný vliv na něj měl i tehdy ne příliš známý Ludwig von Mises
- celý život zasvětil boji proti **totalitarismu** v jakékoliv podobě – ať fašistické nebo komunistické
- 1929 dostává pozvání od **London School of Economics**, přednáší v Anglii 20 let
- 1950 přednáší na univerzitě v Chicagu, kde zůstává 12 let
- byl profesorem hospodářské politiky ve Freiburgu
- 1974 dostává Nobelovu cenu za ekonomii

■ Teorie rozptýlené znalosti

Jediným účinným koordinátorem výrobních a směnných vztahů v pokročilé směnné společnosti je cenový systém.

Lorem ipsum dolor sit
amet, consectetur
adipiscing elit, sed
diam nonummy nibh
euismod, tincidunt ut

TEXT

„Hayekova teorie rozptýlené znalosti byla důležitou odpovědí socialistům, kteří tvrdili, že pokročilá společnost je příliš složitá, aby mohla být koordinována trhy, a že je nutné nahradit tržní koordinaci plánováním. Hayekova odpověď byla působivá: právě proto, že je společenská koordinace v pokročilé společnosti tak složitým a delikátním procesem, nemůže ji vykonávat nikdo jiný než trh, protože trh je schopen v bezpočetném počtu směnných aktů spojit jednotlivce a jejich informace a vytvořit fungující systém výroby.“

Ceny jsou nositeli informací a mají nepostradatelnou funkci motivační. Podle Friedricha Hayeka existuje **znalost jen v rozptýleném stavu**. Je vázána na jednotlivce a je necentralizovatelná. Plánovací úřad není schopen informace sbírat, zpracovávat a využívat. Jediný způsob sdílení informací je jejich odraz v cenách.

■ Cesta do otroctví

V této monografii nenapodobitelným způsobem analyzoval kořeny kolektivistických ideologií (socialismu). Hayek viděl kořeny socialismu v kolektivistické ideologii. Ta

